УКОВО-
ЧКИЙ...
ІЗМ

мови, пристосувавши йо-
науки?..
оза всякий сумнів, пан
ванов розраховує на не-
аність широкого загалу
ів з історією українсь-
науки. Сам він не може
нати хоча б того, що до
ення УкраїнськоїАка-
вельми активно діяло,
починаючи з минулого
іття, Наукове товариство
і Т. Шевченка (НТШ) у
ові, яке було розгромлене
нською, тобто імперсь-
владою в 1940 році. Що
тні вчені, приміром
йнштейн, вважали для
за
філітничати
ТШ
ом Української Академії
був великий Вернадсь-
Володимир Іванович «не
ував», як хоче те пред-
ити пан Голованов, він
м з іншими вченими за-
ував національну акаде-
і заснував її.
о ж до української нау-
ї термінології, то це
оцінний напрям мово-
ства, шлях якого —
вжня боротьба за прилу-
ня наукового потенціалу
агальномовного, за ство-
ня термінологічних струк-
рідною мовою. Навіть
Ломоносов учився за під-
никами Мілентія Смотри-
ого і вводив у свій літера-
ий і науковий лексикон
аїнську мову. А часопис
сник АН України» охоро-
й плекає український на-
вий стиль понад шістдесят
в.
наприкінці свого опусу
Голованов зітхає: «Смеш-
и грустно». Дійсно, і сміш-
, і сумно, що журналіст-
е перо він перетворив на
о.
Це відвертіше пише пан
отов: **«Но разве АН
СР — не та, основанная
Петром Великим Россий-
я академия наук, сменив-
лишь свою вывеску...**
асибі за відвертість. —
.). **И не россияне ли со-
вляют 99 процентов спи-
ного состава ее академи-
?».** Далі «оберти» набира-
ся: **«Разве даже АН Ук-
ны, не говоря о республи-
поменьше, способна по-
ориться силами с Сибир-
м или Уральским (чисто
сийскими), отделениями
СССР?».**
«Смешно и грустно»? Ні,
ашно за російську інтеліг-
цію, яку не обурюють по-
ні публікації. І «відкрит-
тривають — не тільки
ир, а й у глиб віків. Ска-
ло, в недавній розважаль-
передачі московського те-
бачення «Поле чудес»
дкрили», що першу в Ро-
бібліотеку зібрав Яро-
в Мудрий. «Ура!» — кри-
ть ведучий на багатомільй-
ну аудиторію... Ніби ніхто
не відає, що київський
язь Ярослав Мудрий не
ав і не міг знати ніякої
сії, оскільки дати його
ття припадають приблиз-
на 978—1054 роки. І
зорена ним бібліотека Со-
йського собору, яка мала
укове значення, аж ніяк не
гла бути надбанням ані
оскви, ані Росії. Хоча б то-
, що вперше Москву зга-
но в літопису під 1147 ро-
м, а назва «Росія» з'явила-
тільки в кінці XV століт-

Наталя СОЛОНСЬКА,
журналіст.

Особистості

ДВІ АННИ

І ЩЕ ТРЕТЯ, ЯКОЇ МИ НЕ ЗНАЄМО

Минуло десять років, як ми чуємо голос відомої польської співачки Анни Герман тільки в записах... За цей час невпізнанно змінився світ, і ми по-новому можемо подивитися на видатну співачку

ТРИ роки тому в Караганді проводився регіональний фестиваль польської пісні, на який я був запрошений як почесний гість. В урочистому відкритті брав участь секретар польського посольства в Москві, і його вітання звучало на фоні прекрасного голосу Анни, що став символом польської пісні...

Довкола особистості Анни Герман, безумовно польської співачки, нагромадилося безліч небилиць і відвертої брехні. Занадто рано пішла вона від нас. А за життя у неї не вистачило ні сил, ні часу очиститися від цієї брехні, не нею вигаданої.

У біографіях, книжках і численних газетних та журнальних публікаціях уперто проводиться теза про те, що Анна — полька, мати — голландка, а батько...

Про батька тривалі роки мовчали, ніби в Анни був тільки вітчим на ім'я Герман, а батька взагалі не було. Затим уже в роки «гласності», коли брехати можна було трохи менше, усе ж з'явився і батько — Євген Герман, «виходець із Польщі». Не Ойген Герман, як його правильно звали, не німець, а саме «виходець з Польщі» — сприймай як хочеш, але натяк кинуто. От вам і польська лінія у п'ятій графі Анни. в розумінні людей, вихованих у дусі радянської ідеології, головного показника оцінки особи.

Батько наш Фрідріх Герман, що народився, як і наш дід Едуард Герман, у селі Нойхоффнунг неподалік від Бердянська (село це заснував наш прапрадід Георг Ф. Герман у 1819 році — в рік переселення з Німеччини на Україну). Наша мати, Анна Баллах, народилась у Йозефсталі, нині Юзівка, під Запоріжжям. У 1908—10 роках батько вчився на семінарі баптистсько-євангельських проповідників у Лодзі, в Польщі, що входила, як і багато інших чині незалежних держав, до складу Російської імперії. У 1910 році там, у польському місті Лодзь, і народився Ойген, тобто, Євген. От він і став «виходцем з Польщі». Через 36 років, після двох воєн, що прокотилися через Польщу, Ірма, мати Анни, в одній із церков Лодзі знайшла запис про народження Ойгена. Батько ж з дружиною і тепер уже трьома дітьми (а всього їх буде дев'ять!) повернувся додому і не міг і подумати, що в його суто німецькій сім'ї, де всі діти народжені однією матір'ю, один син, Ойген, виявиться поляком!

А сама Ірма, мати, котру так уперто видають за голландку? Безсумнівно, такі прізвища, як Зіменс, Мартенс, Дерксен, Янцен, Варкентін та інші, відомі будь-якому німцеві колишнього СРСР, колись дуже давно справді були голландськими. Це так звані менноніти, що отримали свою назву від засновника однойменного віросповідання Менно Сімонса. Коли в 1789 році перша партія цих менноніїв зі Східної Пруссії поселилася під Запоріжжям, вони вже давним-давно були німцями і за культурою і за мовою. Щодо

мови, то на побутовому рівні вони користувалися так званим «платтдойч», тобто, нижньонімецькою говіркою, що зберегла деякі спільні риси, особливо у словниковому складі, з голландською мовою, але вже далеко розійшлася з нею. У школах же і в молитовних будинках на богослужіннях менноніти користувалися літературною німецькою мовою.

По матері Ірма — Зіменс, по батькові — Мартенс. На початку тридцятих років Ірма вчилася на німецькому факультеті Одеського педінституту. Збереглося свідчення однієї з її колишніх подруг, яка недавно померла в Краснотур'їнську, — вона не тільки вчилася з Ірмою, а й мешкала з нею в одній кімнаті гуртожитку. Ця жінка пригадує, що Ірмі й на думку не спадало вважати себе голландкою. Як і всі на цьому факультеті, вона була німкеня, так само писалась і в усіх інститутських документах.

Голландкою Ірма зробилася пізніше, коли в нашій пригоді «голландське походження» Ірми та народження батька у Польщі — Анна отримала польське громадянство.

А батько Анни, мій старший брат Ойген, у 1937 році канув у небуття. За одними даними, він помер в одному з магаданських таборів за два місяці до звільнення в 1947 році, за іншими — був засуджений на десять років таборів «без права листування», що в жаргоні співробітників НКВС означає розстріл.

Ойген був усебічно обдарованою людиною. До свого від'їзду в Узбекистан в пошуках гірської стежини на свободу він жив на Україні. Учився хорового диригування, і поряд з роботою за основною спеціальністю — бухгалтера — був регентом хору в молитовному будинку. Мав веселу вдачу, складав вірші, писав музику, був гарний надзвичайно і володів величезною фізичною силою, що особливо цінується на селі. Любив життя і явно народився у непідходящий час — час насильства та руйнування любих серцю патріархальних, добропорядних устоїв на селі.

У 1929 році у зв'язку з колективізацією нашого батька заарештували і засудили на п'ять років таборів з подальшою поразкою в правах на п'ять років. Але через півтора року його не стало: він загинув від голоду та непосильної праці на лісоповалі в Архангельській області. Черга рушати в ті ж місця неминуче наближалась до синів — це було видно з перебігу подій у наступні роки. Старший брат Віллі (до речі, теж народився в Лодзі, але все життя залишався німцем) нелегально переходить кордон і знаходить притулок спершу в Польщі, а потім у Німеччині, де він країні, «где так вольно дышит человек», стало смертельно небезпечно бути німцем. Радянських німців з вересня 1941 року на фронт не брали, а відправляли в трудармію, де вони гинули від непосильної праці, голоду і знущань табірного начальства.

Та й у Польщі, куди Ірма з дочкою та матір'ю перебралася в 1946 році, ставлення до німців, байдуже з якої країни, було не краще, як, утім, і до росіян, бо німці були загарбники із заходу, а росіяни — зі сходу, і визволення ними країн Східної Європи від фашистського ярма обернулося ярмом радянським. Спроби скинути це ярмо в Угорщині, Чехо-Словаччині та Польщі в різні післявоєнні роки закінчувалися кривавими розправами.

«І я ходила на барикади разом з іншими студентами — ми вважали це за честь», — пригадувала Анна, коли в 1975 році була в гостях у мене та сестри в Цілиноградi.

У Польщі дуже стало в живий і здоровий до сьогодні. З родинних причин Ойген не міг піти з братом, але відчував, як зашморг дедалі тугіше затягується. Заради правди слід визнати, що на фабриці-кухні однієї з шахт Донбасу, де він працював бухгалтером, утворилася значна розтрата через постійні пиятики з начальством за рахунок бухгалтерії. Звичайним розтратникам у ті часи давали два-три роки, але Ойген був незвичайний — його батько був репресований, брат «зрадив батьківщину» і втік у фашистську Німеччину, хоча в рік утечі (1929) вона ще не була фашистською. Ці обставини збільшували провину і тягли на «вишку». Тож Ойген залишив дружину й малу дитину і пішов. Через гори Узбекистану він сподівався знайти стежку, щоб кружними шляхами з'єднатися з братом.

Але тут, у повній самотності й відчаї. в одному з гірських селищ він зустрічає вчительку німецької мови, німкеню. Вони могли розмовляти рідною мовою, навіть «голландською», бо і Ойген знав її, і співати під гітару німецькі пісні. В Ірми виявився чудовий голос.

Одним словом, тут починається біографія Анни і закінчується життя її батька. Однієї темної південної ночі його повели в небуття...

Анна стала полькою. Але ми вже знаємо, яка мова для Анни була рідною і що перші пісні, почуті нею від мами й бабусі, були німецькі, і їхні інтонації вона зберегла в пам'яті і в душі на все життя, хоч і співала різними іншими мовами. І жодної — німецькою, котру знала чудово: я сам з нею розмовляв цією мовою. Вона співала по-російськи, по-польськи, по-італійськи, по-англійськи, і все з прекрасною вимовою. А по-німецьки — жодної пісні. Для маскування, для приховання правди, щоб не видати себе.

Анна знайшла притулок у Польщі, вона там одержала освіту, стала її громадянкою і, можна сказати, воювала на барикадах за свободу своєї нової батьківщини, а в кінцевому підсумку стала тією Анною Герман, котру ми знаємо, любимо і ще довго пам'ятатимемо.

Артур ГЕРМАН,
журналіст.

Жовті Води
Дніпропетровської області.

ЩЕ НЕ ВМЕРЛА І В МОСКВІ

Ми — українці

29 березня 1992 року на установчій конференції було засновано, а 6 червня зареєстровано органами юстиції Росії Об'єднання українців Москви (ОУМ), добровільну, самодіяльну національну громадську організацію, що об'єднує колективних членів — українські осередки та колективи. До складу ОУМ входять: Український молодіжний клуб у Москві, Спілка офіцерів-українців Москви, Спілка любителів української музики, Товариство підтримки Народного руху України, громада Української греко-католицької церкви, колектив Бібліотеки української літератури та бібліотечна рада, колектив Української державної недільної школи, її шкільна та батьківська рада, Український комп'ютерний клуб, редакція часопису української фантастики «Брати», а також колективи підприємств та українські осередки за місцем проживання. При ОУМ створена Дирекція українських концертних та художніх програм у Москві.

Мета і завдання ОУМ — узгодження зусиль українських організацій Москви, координація їхньої спільної діяльності по відродженню та пропаганді української культури, розвитку національної свідомості, налагодження тісних зв'язків українців Москви зі своєю етнічною Батьківщиною — Україною, співробітництво між народами і державами.

Програма діяльності ОУМ передбачає участь у розробці рішень органів державної влади та управління, що стосуються правового та соціального становища громадян українського походження, життя українців, сприяння розвиткові української культури, мови, української національної школи, бібліотечної справи, розповсюдження української преси та літератури, інших засобів масової інформації, встановлення та розвиток контактів з українцями та українськими організаціями світу.

Об'єднання українців Москви готове до співпраці з державними, громадськими, комерційними організаціями, із вдячністю прийме допомогу в благородній справі розвитку українського життя в Москві.

За ініціативою Українського молодіжного клубу та української громади Москви 17 грудня 1989 року відновила свою роботу державна Бібліотека української літератури. Вона є наступницею Центральної української бібліотеки в Москві, що була заснована в 19—20-х роках (за деякими відомостями — у 1913 році) і припинила існування у 1938 році. На 1 серпня 1992 року фонд бібліотеки нараховує близько 8200 примірників книг, 6000 брошур, 4800 примірників журналів та видань, що продовжуються, 185 комплектів газет, колекція газет «нових» громадсько-політичних об'єднань та рухів 1989—1991 років. Крім того, карти, ноти, образотворчі видання, аудіокасети, платівки, діафільми, рукописи. Загальна кількість читачів бібліотеки — 2050 чоловік. Фонд охоплює художню літературу, видання з історії, літературознавства, мовознавства, освіти, мистецтвознавства, фольклору, природознавства, техніки, релігійну літературу, словники, підручники, довідники, енциклопедії, видання для дітей українською, російською та іншими мовами. Бібліотека постійно поповнюється виданнями, що виходять в Україні. В бібліотеці можна також ознайомитись з українськими виданнями з Австралії, Білорусі, Бразилії, Ватикану, Великобританії, Естонії, Італії, Канади, Латвії, Литви, Німеччини, Польщі, Росії, Румунії, США, Франції, Чехо-Словаччини тощо, а також із виданнями русинською мовою з Югославії та Хорватії. У 1992 році надходить понад 160 назв газет та 140 назв журналів та видань. Фонд розміщено за принципом вільного доступу. Всі видання, крім газет, можна взяти по абонементу додому.

У бібліотеці щомісяця: першого четверга о 19.00 — огляди нової української літератури, що надійшла до фондів бібліотеки протягом минулого місяця; другого четверга о 19.00 — зустрічі з працівниками Посольства України в Російській Федерації; третього четверга о 19.00 — продаж нової української літератури. Останнього четверга о 19.00 у приміщенні бібліотеки відправляється богослужіння. Службу Божу відправляє отець Валерій (УГКЦ). Щочетверга о 19.00 — зустрічі Українського молодіжного клубу в Москві.

Поштова адреса ОУМ і бібліотеки: Россия, 111020, Ухтомская ул., 21, Объединение украинцев Москвы. Адреса для телеграм: Россия, Москва, Е-20, Ухтомская ул., 21, Объединение украинцев Москвы. Телефон: (095) 360-38-41. Контактні телефони: (095) 206-84-86, (095) 291-70-34, (095) 476-72-59, (095) 192-74-62. Факс: (095) 233-14-65.

Це робиться, як бачимо, й без нас. А що буде, коли ми допоможемо?

Володимир КИЯНИН.